

Tymai

Kas yra tymai?

Tymai - tai ūmi, itin užkrečiama virusinė infekcija, plintanti oro lašeliniu būdu ir pasireiškianti karščiavimu, bėrimu ir kvėpavimo takų bei akių junginės uždegimu. Tymai buvo ir iki šiol yra viena dažniausių mirčių priežasčių tarp visų vakcinomis kontroliuojamų ligų. Tymais vis dar labai daug sergama šalyse, kur skiepimų apimtys nepakankamos.

Koks sukėlėjas?

Tymų sukėlėjas priklauso *Paramyxovirus* šeimos *Morbillivirus* genčiai. Tai vieno antigeninio tipo RNR turintis virusas, mažai atsparus išorinėje aplinkoje. Tymų virusai yra ypač lakūs, todėl nesiėmus specialių priemonių, jie plinta oro srautais pastato ribose: koridoriais, laiptinėmis, ventiliacijos kanalais, instaliacijų šachtomis ir pan. Virusas labai jautrus ultravioletiniai radiacijai, todėl lauke tikimybė užsikrėsti labai maža.

Kaip užsikrečiama tymais?

Tymų infekcijos šaltinis - sergantis žmogus. Iš infekuoto asmens tymų virusas išsiskiria per kvėpavimo takus, pradėdamas pirmą ligos dieną, iš viso 4-7 dienas. Pagrindinis perdavimo būdas – oro lašelinis. Tymams imlūs yra ir vaikai, ir suaugusieji. Iki 90-95% imlių, imuniteto neturinčių asmenų, kontaktavusių su sergančiuoju tymais, suserga.

Kokie yra tymų simptomai?

Tymų inkubacinis periodas trunka nuo 7-9 iki 17, kartais – iki 21 dienos. Liga prasideda karščiavimu, kosuliu, sloga, akių junginių uždegimu. Po 1–2 dienų nuo ligos pradžios išberia, pirmiausia – galvos srityje, vėliau bėrimas „leidžiasi“ žemyn, apima liemenį, galūnes. Bėrimui nykstant, jo vietoje dar kurį laiką išlieka rusva pigmentacija. Sergant tymais, dažnai dar prisideda viruso sukeltas plaučių uždegimas, gerklų pakenkimas (krupas), rečiau – smegenų uždegimas (encefalitas). Dažniausios tymų komplikacijos – pneumonijos, laringitai, otitai. Retais atvejais gali komplikuotis encefalitu.

Koks gydymas?

Specifinių gydymo priemonių nuo tymų nėra, todėl infekcijai taikomas simptominis gydymas. Kiekvienas įtariamas arba patvirtintas sergantis tymais izoliuojamas namuose arba hospitalizuojamas pagal klinikinę indikaciją. Izoliuojama nuo susirgimo pradžios iki ketvirtos dienos nuo bėrimo atsiradimo. Pacientui turi būti paaiškinama, kad jis užkrečiamas ir kiek laiko tai trunka, kad tuo laikotarpiu jis gali užkrėsti kitus imlius tymams asmenims.

Kaip apsisaugoti nuo tymų?

Tymų vakcina pasaulyje skiepijama jau daugiau nei 40 metų. Lietuvoje nuo tymų pradėta skiepyti 1964 metais. Lietuvoje vaikai pagal nacionalinį skiepų kalendorių yra skiepijami 15 mėn. ir 6-7 m. amžiaus. Neskiepyti, nepilnai skiepyti (viena tymų doze) ar nežinantys savo skiepavimo būklės gali kreiptis į asmens sveikatos priežiūros įstaigą dėl galimybės pasiskiepyti nemokama MMR (tymų, raudonukės, epideminio parotito) vakcina, ir šeimos gydytojas nuspręs, ar reikia skiepytis. Neskiepyti nuo tymų asmenys, bendravę su ligoniu, ne vėliau kaip 72 val. po kontakto gali būti paskiepyti tymų vakcina.